

Onverwachte paddenstoelenpret

De herfst van 2017 was een uitstekend paddenstoelseizoen! Het natte en zachte weer zat daar zeker voor iets tussen. Op 28 oktober ging ik met Hans Vermeulen, paddenstoelexpert van Natuurpunt, op stap in Watermaal-Bosvoorde. Een nieuwe wereld vol graslandpaddenstoelen ging voor mij open. Diezelfde week was er ook een bijzonder paddenstoelspektakel te zien in het Tournay-Solvay park: een hele kolonie inktviszwammen dook plots op! En dat hadden we geroken!

● Zeldzame graslandpaddenstoelen in Brussel

De Florealwijk te Bosvoorde met zijn identieke grijze cottage huisjes is een bijzonder zicht in Brussel. Iets minder opvallend maar nog bijzonderder zijn de vele grasperkjes waarmee de Florealwijk bezaaid ligt. Het ecologisch gazonbeheer van de gemeente (dat al 50 jaar loopt) en het feit dat de bodem er al 85 jaar onaangeroerd is, zorgen ervoor dat de bodem er voedselarm is. Dit resulteert in schrale en oude gazons, het perfecte habitat voor graslandpaddenstoelen.

In tijden van intensieve landbouw zijn door de toevoer van voedingsstoffen door kunstmest en verzuring van de bodem, deze schrale graslanden een zeldzaam kleinood geworden. Alle planten, paddenstoelen en dieren die afhankelijk zijn van dit milieu zijn hierdoor ook sterk in aantal afgenomen en staan daardoor spijtig genoeg vaak op de Rode Lijst.

HUISJES IN DE FLOREALWIJK MET ENKELE WEIDEWASPLATEN OP DE VOORGROND

Je zou het niet verwachten zo aan de rand van Brussel, midden in een woonwijk, maar dit is dankzij het ecologisch beheer van de gemeente een paddenstoelen paradijs! Een hotspot voor biodiversiteit! De natte droom van menig mycoloog! Tijdens onze excursie ontdekten wij maar liefst 12 verschillende Wasplaten (*Hygrocybe*) - waarbij een groot aantal zeldzaam tot zeer zeldzaam zijn - zoals de Grauwe wasplaat (*Hygrocybe irrigata*), Rozerode wasplaat (*H. calyptriformis*), Wantsenwasplaat (*H. obrussea*), Papegaaizwammetje (*H. psittacina*), Gewoon vuurzwammetje (*H. miniata*) en Weidewasplaat (*H. pratensis*).

Naast de wasplaten ontdekten we ook andere paddenstoelen die indicatorsoorten zijn voor schrale, oude en soortenrijke graslanden zoals Aardtongen (*Geoglossum*), Satijzwanen (*Entoloma*) en Knotszwanen (*Clavaria* en *Clavulinopsis*). Daarnaast vonden we nog maar liefst 17 andere paddenstoelensoorten waaronder de zeer zeldzame Grote krulzoom (*Paxillus validus*). Volgens www.waarnemingen.be werden er in de Florealwijk reeds 18 verschillende wasplaten teruggevonden en werden er al in totaal 181 verschillende paddenstoelsoorten ontdekt waarvan een groot aantal zeldzaam tot zeer zeldzaam zijn. Excursies als deze informeren de inwoners over de grote natuurwaarde van hun wijk en het belang om het huidige gazonbeheer verder te zetten om deze unieke biodiversiteit te behouden.

FOTO'S VAN LINKS NAAR RECHTS: ROZERODE WASPLAAT, PAPEGAAIZWAMMETJE EN EEN AARDTONG.

Bij toeval ontdekte ik na deze excursie een andere locatie in Brussel met wasplaten: het kerkhof van Anderlecht. De vzw Tournesol-Zonnebloem geeft namelijk ook natuuranimaties in andere parken te Brussel waaronder het Mijlenmeerspark en het natuurreservaat van de vallei van de Vogelzangbeek te Anderlecht. Ik was iets te vroeg op locatie en ben dan uit nieuwsgierigheid de grasperkjes op het kerkhof gaan inspecteren. Op een kwartiertje tijd vond ik maar liefst 3 (met zekerheid!) wasplaten: Sneeuwzwammetje (*H. virginea*), weidewasplaat en papegaaizwammetje en mogelijks ook Zwartwordende wasplaat (*H. conica*). Net niet genoeg om tot wasplatenrasland uitgeroepen te worden (daarvoor heb je er vijf nodig!). Deze soorten zijn een indicator dat de bodem lange tijd met rust is gelaten en dat de bodem arm is. Het bewijs dat het ecologisch beheer van het kerkhof dat sinds 2014 in voege is, zijn vruchten (of beter gezegd vruchtlichamen) afwerpt! En gezien ik maar ongeveer een 20 m² heb afgezocht van de 18,8 ha is de kans groot dat hier ook nog andere parels verborgen liggen...

● Hoe kan je bij je thuis een paddenstoelvriendelijk beheer toepassen?

Jammer genoeg bestaan er niet zo veel oude, schrale gazons meer. Reclame voor de verkoop van pesticiden, meststoffen en ontmossers zit daar waarschijnlijk voor iets tussen. Wil je echter deze mooie en kleurrijke paddenstoelen een kans geven dan volg je best deze vijf vuistregels voor een paddenstoelvriendelijk gazonbeheer volgens Natuurpunt:

1. Gebruik geen chemische onkruidverdelgers en/of meststoffen. Zonder meststoffen zal het gras trager groeien, waardoor je minder moet maaien. Bovendien zullen er meer bloemen in komen, waardoor je op termijn nog minder moet maaien.

2. Laat mossen toe in het gazon. Paddenstoelen houden van mosrijke gazons. Een mostapijt ziet er altijd mooi groen uit en moet zelden gemaaid worden.

3. Laat bloemen toe in je gazon. Madeliefjes, klavers en paardenbloemen verschijnen snel, zij zijn goed bestand tegen gespeel en geloop. Soorten als Gewoon biggenkruid (*Hypochaeris radicata*), Gewone brunel (*Prunella vulgaris*), Knoopkruid (*Centaurea jacea*), Muizenoor (*Hieracium pilosella*) en Gewone margriet (*Leucanthemum vulgare*) wijzen op verschraling. Deze soorten geven aan dat je gazon zeer interessant is voor zowel insecten (wilde bijen!) als voor graslandpaddenstoelen.

4. Te vaak maaien is niet goed. Bloemen krijgen zo geen kans om te bloeien en insecten hebben geen schuilplaats en geen voedsel. Bovendien zal een kort gemaaid gazon in de zomer te snel uitdrogen, waardoor de ontwikkeling van paddenstoelen geen kans krijgt.

Door net zoals in bermen slechts tweemaal per jaar te maaien, krijg je een gazon waarin vlinders, bijen en sprinkhanen zich thuis voelen. Belangrijk is wel dat de timing van het maaien juist is. Om voldoende bloemen in zaad te laten komen maai je best niet voor half juni. Als je toch voor die periode wil maaien, laat dan een deel staan zodat er toch nog zaad gevormd wordt. Ook kan dat stuk dan dienen als vluchtplek voor de talrijke insecten die nu in jouw waardevol gazon huizen. Een tweede maaibeurt kan best in september... zo kunnen heel wat bloemen nog een tweede keer bloeien en zaad vormen. Het gras mag kort de winter ingaan. Vind je al deze maatregelen wat drastisch, dan kan je starten met dit toe te passen op een deel van het gazon, zodat er nog voldoende ruimte over blijft om te zitten en te spelen.

5. Laat maaisel niet liggen, verwijder het zo goed mogelijk. Zo voorkom je extra verrijking en zal je gazon verder verschralen. Dit betekent minder maaiwerk in de toekomst en meer bloemen.

Indien je reeds een dergelijk beheer toepast, uit luiheid of om de biodiversiteit te helpen of een andere reden, dan zou het interessant zijn om in de herfst de paddenstoelen in je tuin te monitoren. Heb je er zelf geen pap van gegeten dan kan je gewoon een duidelijke foto van de paddenstoel op www.waarnemingen.be plaatsen en dan kan iemand anders voor jou de paddenstoel determineren...

Een ingeburgerd buitenaards wezen

Twee jaar geleden, in de maand augustus, zag ik de inktviszwam (*Clathrus archeri*) voor het eerst in de vallei van de Verdrongen Kinderen in het Zoniënwoud. Toen ik van mijn collega's hoorde dat ze in het park aan het 'bloeien' waren, moest ik wel gaan kijken! Met zijn rode inktvisarmen is deze paddenstoel namelijk een opvallende verschijning! Ondanks zijn opvallend uiterlijk, rook ik hem eerder dan dat ik hem zag. De inktviszwam behoort namelijk tot de stinkzwammenfamilie (*Phallaceae*) en stoot een sterke kadavergeur uit.

Dankzij deze geur worden er vliegen en andere insecten naar de vruchtlichamen gelokt. Deze helpen zonder het te weten mee aan de verspreiding van deze soort. Het bruingroene slijm waarmee het vruchtlichaam bedekt is, bevat namelijk de sporen.

Deze blijven kleven aan de poten van de insecten en worden op die manier verspreid. Er bleek een hele kolonie aanwezig te zijn: een tiental vruchtlichamen en ook enkele duivelseieren of hekseneieren. Het is uit dit 'ei' dat het vruchtlichaam tevoorschijn komt. Aanvankelijk zijn de armen nog met de tip verbonden maar daarna bloeien ze als het ware open.

De inktviszwam is een echte exoot. Hij is oorspronkelijk afkomstig uit Australië en is dus niet op eigen kracht naar hier gereisd. In 1920 werd de inktviszwam voor het eerst in de Vogezen waargenomen en hij is dus al enige tijd ingeburgerd. Waarschijnlijk is hij meegekomen via het schapenwol in de soldatenkledij tijdens de Eerste Wereldoorlog. Sindsdien is de inktviszwam aan een gestage opmars bezig. In mijn tien jaar oude paddenstoelenbijbel staat hij nog als zeldzaam omschreven maar ondertussen wordt hij al als algemeen beschouwd. Exoten kunnen een nefaste impact hebben op de inheemse soorten. Of dit ook voor deze paddenstoel geldt, weet ik niet.

FOTO: VERSCHILLENDE STADIA VAN DE INKTVISZWAM.

BRONNEN

- www.waarnemingen.be
- www.natuurpunt.be
- https://www.natuurpunt.be/sites/default/files/documents/publication/rapport_2015-15_grasperken_en_gazons_met_wasplaten_0.pdf